

دفتر گره

روش طراحی گره‌ها در معماری اسلامی ایران

استاد محمد گلپای

دفتر گره

کتاب حقوق متعلق است به اشخاص اهل قاره و هر گونه تکثیر یا کپی برداری موجب ضمان
info@ketabnews.com

www.ketab.ir

■ فهرست

- ۷ پیش‌گفتار
- ۹ مقدمه
- ۱۱ روش ترسیم گره شش
- ۱۶۵ روش ترسیم گره هشت
- ۳۷۹ روش ترسیم گره ده
- ۴۳۳ روش ترسیم گره دوازده
- ۴۴۷ گره‌های ترکیبی
- ۴۷۵ پیوست

طراحی گره در معماری اسلامی ایران (رسم‌های هندسی)

یکی از شاخه‌های هنر معماری و تزئینات وابسته به آن هنر گره‌سازی است. نمود این هنر در گچ‌بری، کاشی‌کاری، نقاشی، آئینه‌کاری، آجرکاری، منبت و درودگری، گلیم، پارچه، فرش و سنگ‌تراشی و در بناهای تاریخی نظیر اماکن و بقاع متبرکه و مساجد و امامزاده‌ها، مدارس علمیه، حسینیه‌ها، کاخ‌ها و خانه‌های تاریخی جلوه می‌نماید.

این هنر ریشه در تاریخ شش هزار ساله هنر و فرهنگ و معماری ایران زمین داشته است نمونه‌هایی از رسم‌های هندسی در کاوش و یافته‌های باستان‌شناسان در تپه سیلک کاشان مشاهده گردیده است.

هنر گره‌سازی توسط دانشمندان و هنرمندان و استادان بزرگی نظیر خواجه نصیرالدین طوسی و خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی و غیاث‌الدین جمشید کاشانی در رساله‌های مختلف الحساب و با در نظر گرفتن نسبت‌های خاص هندسی ایجاد، ابداع، بسط و توسعه یافته است.

این هنر زیبا و اصیل با استفاده از کاشی، آجر، گچ، چوب و سایر مصالح، به صورت رسم‌های هندسی و تزئینات خاص در بناهای تاریخی با مهارت اساتید و اراده حاکمان، خاندان‌ها، افراد نیکوکار به وجود آمده است.

تحول و تکامل این هنر در دوره‌های مختلف تاریخی و با بهره‌گیری از ابداعات حیرت‌انگیز به صورت صعودی بوده است؛ به گونه‌ای که در دوره دیلمیان تزئینات گچ‌بری و ترکیب آجر و کاشی در مساجد جامع نائین و در دوره سلجوقیان در مساجد جامع قم، اصفهان و اردستان و در دوره ایلخانیان در گنبد سلطانی و در دوره تیموریان در زیر منبر مسجد گوهرشاد و سایر بقاع متبرکه نمایان گشته است. اوج پیشرفت این هنر در اغلب بناهای تاریخی دوران صفویه نظیر کاخ عالی قاپو، چهل ستون، هشت بهشت و مدرسه چهارباغ اصفهان که دایرةالمعارف هنر گره‌سازی در کاشی لعاب‌گونه جلوه نموده است. در دوره قاجار نیز در بسیاری از بناهای تاریخی نظیر مسجد سید اصفهان، مسجد حاج محمدجعفر آباد و کاخ گلستان تهران ادامه یافته است.

این هنر در دوران معاصر به کمک و همت اساتید و طراحانی نظیر استاد حاج محمد گلپایه و زنده نگه داشته شده است. طراحی این هنر توسط ایشان و به صورت کاملاً خودساخته و بدون بهره‌گیری از اساتید گذشته و فقط با مطالعه و مشاهده و بررسی نقوش مجدد در بناهای تاریخی قم از جمله مسجد جامع قم و کنکاش و کاوش راه‌ها و نقش‌ها و ماهرانه جهت ایجاد این هنر به وجود آمده است.

سالیان متمادی است که با اساتید ارجمند همکاری داشته و کوشش و مهارت ایشان در معماری و طراحی و تزئینات وابسته به آن را در بناهای مذهبی داخل و خارج کشور و در نهایت کوشش و فداکاری مشاهده نموده ایم.

از جمله خصوصیات منحصر به فرد ایشان سلطه و اشراف حیرت‌انگیز ایشان در هنر معماری و طراحی گره (گره‌سازی) در اماکن و بقاع متبرکه در ایران، عراق و سوریه است.

امید است که زحمات ایشان به صورت مستمر و در قالب کتاب پیش رو در خدمت تمامی هنرمندان و هنردوستان قرار گیرد.

و من الله توفیق

دکتر حسین آقاجانی اصفهانی؛ مهندس کامییز و خوش‌روززاده